

Natuur- landbouw en landschapsdoelen

Noorderwold – Eemvallei Noord – deelgebied 1 + 2 (NW-EV Noord DG 1 + 2)

Inleiding

De wens is om te komen tot een halfopen landschap waarin natuur, biologische landbouw en rode functies organisch samengaan. De ambitie is om natuur en landbouw te verbinden en lokaal zelfs te integreren. Dit zal de natuurlijke rijkdom op het platteland vergroten, zowel boven de grond (insecten, akkervogels), maar ook in de bodem (wormen, kevers, schimmels en bacteriën). Dus zowel de biodiversiteit in de natuur (vitale natuur) als de functionele biodiversiteit (natuurlijke plaagbestrijding, bestuiving) voor de landbouw (functionele natuur). Het landschap dat zo ontstaat vormt een aantrekkelijke omgeving om te recreëren en te wonen (beleefbare en inpasbare natuur).

1. Natuurdoelen

EHS-compensatie

Voor Noorderwold ligt er een concrete doelstelling voor EHS¹ compensatienatuur: op een aantal plekken in Flevoland is natuur in recente jaren verdwenen vanwege de aanleg van infrastructuur of bebouwing. Het gaat om 68,5 hectare moeras en om 36 hectare bos. De compensatie voor kiekendief-foerageergebied wordt voornamelijk in de directe nabijheid van de Oostvaardersplassen gezocht. Het halfopen landschap van Noorderwold kan echter wel een rol vervullen voor de kiekendieven als foerageergebied.

Vitale natuur, beschrijving van de natuurtypes

Voor het moeras, het bos en het fauna- en kruidenrijke grasland is aangesloten bij de natuurbeheertypen zoals SNL die hanteert. Voor het moeras (68,5 ha) en het bos (36 ha) komt structureel SNL-beheervergoeding beschikbaar, omdat het gaat om compensatienatuur in kader van NatuurNetwerk Nederland (verbreding A6). Omdat het voor een blijvend kostendekkend beheer van de overige hectares zonder SNL-beheervergoeding nodig is om inkomsten uit verpachting te verkrijgen is gekozen voor graslanden met een zekere agrarische productiewaarde. Daarnaast wordt een zeer kleine oppervlakte ruigteveld (0,2 ha) ingericht als kwalitatieve compensatie voor het windpark Zeewolde.

Dynamisch moeras (SNL-type N05.01)

Moeras omvat in hoofdzaak rietland en open water. In heel beperkte mate kan er ook struweel of moerasbos in voorkomen. Op basis van de SNL-afbakening voor moeras wordt uitgegaan van:

- maximaal 20% aan open water, met diepste delen rond 1,50 m diep
- maximaal 10% struweel en/of wilgenbos
- minimaal 70% rietland met een waterdiepte tot circa 70 cm

¹ Voorheen EHS, huidige terminologie is NNN

Postadres

Het Flevo-landschap
Postbus 2181
8203 AD Lelystad

Bezoekadres

Het Flevo-landschap
Vlotgrasweg 11
8219 PP Lelystad

www.flevo-landschap.nl
info@flevolandschap.nl
tel. 0320 28 61 11
kvk 41023912

Het moeras is afhankelijk van aanwezigheid van water op het maaiveld in tenminste winter en voorjaar. In de zomer mag het moeras droogvallen. Een natuurlijke, de seizoenen volgende peilfluctuatie is gunstig. Voor habitatdiversiteit en overleving van waterdieren dient de waterdiepte te variëren met ook enkele diepere refugia. Het moeras ligt in de nabijheid van de Oostvaardersplassen en zal voor vogels goed bereikbaar zijn. Voor landgebonden dieren zijn enkele passages onder de A6 aanwezig (Ibispad langs Wulptocht, Kolibripad langs Gruttotocht). Voor watergebonden dieren is een waterverbinding met de Lage Vaart wenselijk, bijvoorbeeld via een vistrap.

Haagbeuken- en essenbos (SNL-type N14.03)

Het bos zal in Noorderwold verschillende verschijningsvormen krijgen:

- vakken met gemengd inheems? loofbos op de delen met gangbaar polderpeil
- stroken met wilgenbos grenzend aan moeras
- smalle houtwallen (minimaal 1000 m² in oppervlakte) als groene dooradering van graslanden en akkers

Het bos zal voor minimaal 80% bestaan uit inheemse loofbomen, waarbij in de soortensamenstelling wordt ingespeeld op bodem en waterhuishouding, en daarnaast op het te verwachten recreatief gebruik. Bijvoorbeeld met bloeiende, vruchtdragende of fraai uitgroeiende soorten in de nabijheid van de woongebieden. In het bos zullen verschillende open plekken zijn ten behoeve van variatie en structuur, daarnaast bieden deze open plekken ruimte voor recreatieve en participatieve activiteiten.

Kruiden- en faunarijk grasland (SNL-type N12.02)

Kruiden- en faunarijk grasland omvat graslanden die kruidenrijk zijn. De vegetatie kan behoren tot allerlei verbonden van graslandvegetaties. Door niet jaarlijks het hele areaal te maaien ontstaat er variatie in structuur. Ook struweel kan in beperkte mate in dit grasland voorkomen. Het grasland wordt meestal extensief beweide of gehooid en niet of slechts licht bemest. Het type is onder andere van belang voor vlinders en andere insecten, vogels en kleine zoogdieren.

Beleefbare natuur

Noorderwold komt aan de rand van Almere te liggen, en heeft als nadrukkelijke ambitie om een gastvrij gebied te worden. Bereikbaarheid en toegankelijkheid zijn daarbij randvoorwaarden. Naar verwachting wordt de bereikbaarheid vanaf de A6 met de ontwikkeling van Oosterwold beter. Voor de kortere termijn zijn de auto-ontsluitingen via Ibisweg (vanaf A6) en Wulpweg (vanaf Vogelweg). Met de fiets zijn al drie passages, twee bij de A6 en één bij de Lage Vaart beschikbaar. Het fietspad over de Grote Trap zorgt voor een directe verbinding met de Vogelweg.

In Noorderwold zelf is een doorgaande wandelroute voorzien, die de wandelaar met de diverse elementen in het landschap in contact brengt.

Waar de A6 en de Grote Trap elkaar kruisen, wordt een uitzichtheuvel aangelegd. Vanaf dit punt is het platteland van Zuidelijk Flevoland prachtig te overzien, en wordt de verwevenheid in Noorderwold bij uitstek zichtbaar.

Een deel van het projectgebied is gelegen in Oosterwold. De landschapskavel die in Oosterwold ligt wordt ingevuld met Nieuwe Natuur; moeras, bos, experimenteerruimte en graslanden. De natuur zal, conform de spelregels toegankelijk en beleefbaar zijn en doorkruist kunnen worden via fiets-, wandel en struinpaden. De natuur kan, ingegeven vanuit de natuurdoelstellingen, het beheer en de veiligheid niet op elke plek toegankelijk zijn.

Functionele natuur

Het project Noorderwold heeft als ambitie om natuur en landbouw zodanig te integreren dat natuur die beide habitats of juist de overgangen nodig heeft, voor Flevoland behouden blijft of zelfs nieuwe kansen krijgt. Het gaat daarbij met name om het bieden van rust, nestgelegenheid en voedsel aan plattelandsvogels. Denk aan vogels die als voedselbron zaden, insecten of muizen hebben. Insecten vervullen weer een belangrijke rol als bestuiver en natuurlijke plaagbestrijder voor het gewas. En verder leidt de verweving van natuur en natuurinclusieve en/of regeneratieve landbouw tot een vruchtbaarder bodem en een milder microklimaat.

In Noorderwold zal een verweven landschap groeien. Weliswaar domineert in NW-EV Noord – DG 1 + 2, het moeras, maar ook in het ontwerp van deze eerste fase zijn de natuurtypen en de landbouw al meer verweven dan in Flevoland gebruikelijk is.

Inpasbare natuur

Een deel van het projectgebied ligt in Oosterwold. Conform de structuurvisie Oosterwold zullen in Noorderwold ook rode functies een plek krijgen. Deze rode gebieden zullen op organische wijze worden ontwikkeld door of in samenwerking met de toekomstige gebruikers. In het ontwerp voor Noorderwold eerste fase zijn toekomstige woonlocaties opgenomen. Deze zijn zodanig gekozen dat zoveel mogelijk met hindercontouren rekening is gehouden. Bij de inrichting van de natuur rond de toekomstige woonlocaties wordt met deze functie al rekening gehouden, zodat als het ware een groene voorinvestering wordt gedaan. De wens is dat vanuit de ontwikkeling van de woonlocaties weer nieuwe investeringen in natuur mogelijk worden (kwantiteit of kwaliteit).

2. Nadere beschrijving soortgroepen

De nieuwe natuur zal veel betekenis hebben voor vogels (broedend en/of foeragerend). Het gaat daarbij om moerasvogels, struweelvogels, graslandvogels, akkervogels en vogels van het cultuurlandschap. Daarnaast zal het gebied voor een grote diversiteit aan insecten leefruimte bieden. Naast libellen en vlinders zullen dit ook allerlei insecten zijn die fungeren als bestuivers en plaagbestrijders.

Kleimoeras

Kleimoeras is typisch voor de deltanatuur van Flevoland. Het betreft een nat voedselrijk systeem die belangrijk is voor verschillende flora en fauna. Het open water biedt ruimte aan vissen, waterplanten en watervogels (futen, eenden, zwanen en ganzen). Het kleimoeras is geschikt als broed-, rust-, slaap- foerageer en/of overwinteringsgebied. Ook voor trekvogels kan het kleimoeras een goede tussenstop zijn om te rusten en te foerageren. De rietlanden zullen geschikte habitats zijn voor

Postadres

Het Flevo-landschap
Postbus 2181
8203 AD Lelystad

Bezoekadres

Het Flevo-landschap
Vlotgrasweg 11
8219 PP Lelystad

www.flevo-landschap.nl
info@flevolandschap.nl
tel. 0320 28 61 11
kvk 41023912

rietvogels zoals snor en baardman. Op de voedselrijke slikken hopen we op soorten zoals moerasandijvie en goudknopje. Doordat het kleimoeras in een gevarieerd (natuur)gebied ligt kunnen soorten bruine kiekendief, die voor hun broedgebied aan het moeras gebonden zijn, voedsel vinden in de graslanden en akkers van Noorderwold-Eemvallei. Ook voor libellen zoals vroege glazenmaker en glassnijder zullen hier kunnen floreren. Daarnaast zouden ook de zeldzame gevlekte glanslibel en de gevlekte witsnuitlibel hier verwacht kunnen worden. Het rietland zal op de nattere delen naast riet ook in beperkte mate bestaan uit wilgen en essen en op de droge delen zullen ook es, iep en zomereik kunnen gaan groeien. Hierdoor ontstaat er een divers moerasesysteem met veel variatie.

Bos

Het bos zal bestaan uit een gevarieerd inheems loofbos bestaan. Het zal een belangrijke stapsteen zijn voor verschillende bossoorten in Flevoland, met name wanneer het bos wat ouder wordt. Hier zijn dan ook bossoorten zoals, spechten, zangvogels en roofvogels te verwachten. Ook is het bos geschikt voor kleine zoogdieren zoals de boomarter.

Graslanden

De natste graslanden zullen pas in de zomer gemaaid kunnen worden (hooiland). Steltlopers en weidevogels vinden hier hun plek. De wat drogere graslanden ontwikkelen zich tot een kruiden- en faunarijke grasland.

Postadres

Het Flevo-landschap
Postbus 2181
8203 AD Lelystad

Bezoekadres

Het Flevo-landschap
Vlotgrasweg 11
8219 PP Lelystad

www.flevo-landschap.nl
info@flevolandschap.nl
tel. 0320 28 61 11
kvk 41023912

Akkers (DG3 + Vogelakker)

Door een combinatie van gewassen en ruimtelijke patronen zal hier een muizenrijke situatie ontstaan die zeer geschikt is voor de jachttechniek van de drie (inmiddels vier) soorten kiekendieven.

Kiekendieven (m.u.v. bruine) kunnen in de grotere percelen ook tot broeden komen. Omdat de akkers in het plangebied voor een deel minder diep ontwaterd zullen worden, zijn ze potentieel ook geschikt voor de kwartelkoning. Overstaande (graan)gewassen maken het zeer aantrekkelijk voor doortrekkende en overwinterende vogels (vinken, gorzen). Zangvogels en muizen zijn voedsel voor overwinterende roofvogels als ruigpootbuizerd en smelleken. Voor een aantal soorten is het belang dat het landschap ook voldoende open is. De veldleeuwerik bijvoorbeeld zal daarom in deze eerste fase maar beperkt leefgebied vinden (met name in het meest zuidoostelijke deel). De latere fasen van Noorderwold-Eemvallei zullen deze soort veel meer kansen bieden.

Houtwallen en struwelen (DG3 + Vogelakker)

Omdat de verdichtende elementen overwegend in agrarisch gebied liggen, zullen ze een belangrijke rol spelen als brongebied voor bondgenoot-insecten (plaag- en ziektebestrijders). Daarnaast zijn ze ook bijvoorbeeld belangrijk voor vogels (nestgelegenheid, voedsel, veiligheid) en libellen (voedsel- en rustgebied).

3. Beheer

Beheer van het landschap

Streefbeeld voor Noorderwold is een halfopen landschap, met daarin zichtlijnen die het mogelijk maken de diversiteit in het gebied waar te nemen. De allerbelangrijkste opgave voor het beheer van het landschap is dan ook om deze structuur te bewaken, en er zo nodig alleen bewust van af te wijken.

Het beheer bestaat uit onder meer uit:

- Het openhouden van de zichtlijnen, voorkomen dat deze dichtgroeien.
- Herkenbaar houden van overgangen (hard of juist zacht) tussen de verschillende vegetatiestructuren.

Beheer van natuur

Het beheer van moeras, bos en graslanden vindt plaats zoals dit voor deze natuurtypen gebruikelijk is. De ervaring van Het Flevo-landschap en collega-organisaties vormt hiervoor de basis. Parallel aan de feitelijke inrichting, wanneer ook de waterhuishouding in detail bekend is, zal een operationeel beheerplan worden opgesteld, op dezelfde wijze als Het Flevo-landschap dat voor de andere natuurgebieden heeft.

De middelen voor het natuurbeheer zijn beperkt. Bij de inrichting is beheerbaarheid daarom al een belangrijk punt van aandacht. Voor het areaal waarvoor geen SNL-beheerbijdragen beschikbaar komen, dienen vanuit het gebied via terreinopbrengsten als pacht en gebruik, hout en biomassa, maar ook via publieksparticipatie middelen voor beheer te worden verkregen.

Postadres

Het Flevo-landschap
Postbus 2181
8203 AD Lelystad

Bezoekadres

Het Flevo-landschap
Vlotgrasweg 11
8219 PP Lelystad

www.flevo-landschap.nl

info@flevolandschap.nl
tel. 0320 28 61 11
kvk 41023912

Beheer van recreatieve voorzieningen

In het beheer voor recreatie kan onderscheid worden gemaakt tussen hardware en software: de fysieke voorzieningen en de programmering. Bij de aanleg van fiets- en wandelpaden wordt gekozen voor materialen die weinig onderhoud vergen en een lange levensduur hebben. Wandelpaden over gras behoeven een regelmatig maaibeheer. Het kan nodig zijn om een deel van de wandelpaden tijdens het broedseizoen tijdelijk af te sluiten.

Recreatievoorzieningen als herkenbare entrees, bewegwijzering en informatievoorziening, meubilair, vogel- en wildkijkhutten worden opgenomen in een onderhoudsprogramma.

De programmering van de publieksactiviteiten vindt plaats in samenwerking met Almeerse en Flevolandse organisaties en betrokken burgers. Hiervoor zal jaarlijks budget en/of ureninzet worden opgenomen in de begrotingen van de initiatiefnemers. Het streven is dat de programmering na enkele aanloopjaren in elk geval deels kostendekkend wordt.

Beheer van water

Water is een dragende factor in Noorderwold. Bij het ontwerp, de inrichting en in de toekomst ook in het beheer, is nauwe samenwerking met Waterschap Zuiderzeeland noodzakelijk. Gebruikelijk is dat het waterschap het beheer tot aan de rand van het natuurgebied verzorgt. Dus tot en met de inlaatvoorziening en weer vanaf de afvoervoorziening. In het natuurgebied zelf is Het Flevo-landschap aan zet. Gebruikelijk is dat waterbeheerder en natuurbeheerder in goed overleg samen de waterhuishouding regelen. Dit betekent onder meer dat beheer van de overige watergangen en kavelsloten plaats vindt conform richtlijnen schouw Waterschap (dus met name waar andere ingelanden een belang hebben).

4. Monitoring

Broedvogels

Een belangrijke natuurparameter zijn de (broed)vogels.

Ambitie:

Omdat veel broedvogels juist gebruik zullen maken van alle gradiënten en overgangen wordt beoogd het volledige plangebied (1e fase) integraal te onderzoeken op broedvogels. In de eerste periode zal intensiever gemonitord worden (eens per 3 jaar) om de ontwikkeling van het gebied goed te kunnen volgen. Op langere termijn is eens per zes jaar mogelijk voldoende.

Plan:

- Nulmeting in het jaar voor inrichting, daarna elke drie jaar.

Flora

In het moeras, het bos en grasland kan interessante flora komen. De flora op de akkers zal niet gemonitord worden, omdat het hier gaat om gewassen.

Plan:

- Akkers: geen floramonitoring
- Overig gebied: eens per 6 jaar

Postadres

Het Flevo-landschap
Postbus 2181
8203 AD Lelystad

Bezoekadres

Het Flevo-landschap
Vlotgrasweg 11
8219 PP Lelystad

www.flevo-landschap.nl
info@flevolandschap.nl
tel. 0320 28 61 11
kvk 41023912

Insecten

Het gebied zal door grote variatie aan biotopen met veel gradiënten en de aanwezigheid van water en luwte, zeer aantrekkelijk zijn voor libellen en vlinders.

Plan:

Het gebied integraal monitoren. In de eerste periode zal intensiever gemonitord worden (eens per 3 jaar) om de ontwikkeling van het gebied goed te kunnen volgen. Op langere termijn is eens per zes jaar mogelijk voldoende. Nulmeting in jaar voor de inrichting, daarna elke drie jaar.

Overig- structuur

Het duurt vrij lang voordat structuur zich ontwikkeld heeft, zeker in bos. Daarom zal nog niet meteen na de inrichting plaatsvinden.

Plan:

- In moeras en grasland zes jaar na inrichting, vervolgens elke 12 jaar.
- In bos 12 jaar na inrichting, vervolgens elke 12 jaar.
- In akkers geen kartering van structuur.

Postadres

Het Flevo-landschap
Postbus 2181
8203 AD Lelystad

Bezoekadres

Het Flevo-landschap
Vlotgrasweg 11
8219 PP Lelystad

www.flevo-landschap.nl
info@flevolandschap.nl
tel. 0320 28 61 11
kvk 41023912